

3. Motivace ke hledání osvícení

*„Mnoho takzvaných hledačů osvícení jsou
pouzí narcisté.“*

– Bubba Free John

Způsob, kterým osvícení vnímáme, ovlivňuje naši motivaci k jeho naplnění. Jelikož existuje mnoho definic, nevíme, co vlastně hledáme. Kdo si myslí, že poznáním skutečnosti něco „získá“, je motivován hrabivostí nebo prázdnotou. Kdo si myslí, že poznání přináší blaženost, je zřejmě nešťastný. Kdo touží po jednotě, je zřejmě sám, atd... V této kapitole se zabýváme různými druhy motivace k hledání osvícení. Více se zajímáme o motivaci nečistou než čistou: při současném chápání osvícení jsou pohnutky lidí spíše nečisté; čistá motivace zkoumání nepotřebuje, neboť tito lidé jsou nezkorumpovaní, čistí a slouží pravdě.

Čistá a nečistá motivace

Starověké listiny uvádějí, že znalost poznání smyslu života je v každém z nás, jako naše pravá podstata. Člověk, který se příliš ztotožňuje se svým egem, má o osvícení zkreslenou představu. Každý jedinec má čisté i nečisté pohnutky pro jeho hledání. Čistá motivace vychází z pravé podstaty jedince, nečistá motivace vychází z jeho ega. Traduje se, že všechny bytosti podvědomě touží po poznání smyslu života, jednotě a pravdě, a že osvícení je nejvyšší smysl lidské existence. Ale pohled na současnou situaci však odhaluje,

že mnoho lidí po tom vůbec netouží a že se zmítá ve falešných představách. Hlavním důvodem je, že lidé se příliš poddávají svému egu a neztotožňují se se svou pravou podstatou.

Než se pojmy *čistá* a *nečistá motivace* budeme zabývat blíže, musíme si tyto pojmy definovat. „Čistá“ znamená neposkvřená, nezatížená, ryzí, základní. Čistá motivace k hledání poznání je nekomplikovaná a nezatížená egem a iluzí. „Nečistá“ indikuje viktoriánskou představu něčeho špinavého, znečištěného, poskvřeného – ať v dobrém či špatném slova smyslu. U osvícení však tento termín indikuje zkázu a egoizmus. Nečistá motivace je egoistická motivace.

Duchovní aspirant, který má nečisté pohnutky, ale jedná čestně, je přijatelnější než člověk, který má pohnutky čisté, ale kterému chybí energie a schopnost pokroku. Záleží jen na okolnostech. Pokud jedinec s nečistými pohnutkami jedná, jako by jeho pohnutky byly čisté, pak nečistá motivace v konfrontaci s motivací čistou nakonec vyprovokuje náhled a přerod.

Motivace je hnací síla skrytá za tužbami a činy. Je však těžké mluvit o motivaci v souvislosti s osvícením: motivace zahrnuje naději, ale osvícení znamená všech nadějí se vzdát. Někdo by mohl namítat, že každá motivace, čistá i nečistá, každý pokus něco získat či si něco udržet, jsou založeny na naději a egu, protože člověk bez ega po ničem netouží a tudíž není motivován. Je pravda, že sen o osvícení je snem ega. Na druhou stranu je však v každém z nás síla, která nás žene k harmonii a která nás sjednotí s pravdou. Tato síla není hnána egem, nýbrž spíše „touhou Já po Já“ nebo „touhou Boha po Bohu“. Lidé jsou motivováni tím, že musí žít svůj život dál. Pokud tato hnací síla životem převáží, pak je motivace očištěna.

Každý jedinec má v sobě čistou i nečistou motivaci. Čistá motivace je vždy přítomna; zatímco v některých případech je hluboko skryta a zřídka vyjde na povrch, u jiných interaguje s motivací nečistou a tříbí se, aniž bychom věděli jak. Vědomí toho, že čisté i nečisté pohnutky sídlí v každém z nás, je impulzem, abychom si i nadále kladli otázky a nezabývali se falešnými domněnkami.

Čistá motivace

Čistá motivace je někdy vědomá, jindy zase nevědomá. Čisté pohnutky jsou přítomny od narození a na povrch vyjdou buď zásluhou dobré karmy, anebo tím, že je kultivujeme.

Čistou motivací k osvícení je skutečnost, že si uvědomujeme utrpení lidstva a pokoušíme se jej zmírnit. Uvědomujeme si, že je to jediný způsob, jak pomoci druhým.

Nečistá motivace

Tím, že si uvědomíme nečistotu našich pohnutek, stojíme tváří v tvář otázce, jakou úlohu v duchovním životě hraje ego. Poznání vlastní nečistoty zahanbí nás i naši představu o cestě natolik, že jsme schopni vnímat realitu jasněji a objektivně.

Motivace k osvícení, stejně jako ostatní motivace, je nevědomá. Kdybychom se zeptali průměrného duchovního začátečníka na jeho motivaci, je velmi nepravděpodobné, že bychom obdrželi jasné odpovědi typu: „*Bojím se smrti*“; „*Má matka mě nemá ráda*“; „*Chci se cítit lépe*.“

Uvědoměním si vlastních pohnutek vedoucích k duchovní cestě je opravdová duchovní práce. Toto vědomí nám zabraňuje, abychom se nestali otroky těchto pohnutek, nejednali mechanicky, egoisticky a ve víře,

že naše pohnutky jsou svaté a nesobecké. Víme-li, že naše pohnutky jsou nečisté, chováme se přirozeněji a skromněji, a tím máme blíže k utrpení svému i celého lidstva.

Vysvobození z utrpení

Lidské bytosti trpí a z tohoto utrpení hledají vysvobození. Když Buddha nechal obehnat svůj palác zdmi, které ho měly chránit před okolním světem a utrpením, prohlásil první ryzí pravdu: „*Život je utrpení.*“ Buddha neřekl, že „*Josefův život je utrpení*“ nebo „*Annin život je utrpení*“ a netvrdil, že kdyby byli dobrými duchovními žáky, byli by z utrpení vysvobozeni. Řekl, že *život je utrpení*. Lidé se s tímto faktem těžko smířují. Nedivme se, protože přijmout existenci utrpení znamená přijmout skutečnost, že z něj nevede cesta ven. Znamená to, že si uvědomíme všechny lži, které si lidé vymysleli, aby zmírnili utrpení.

Jelikož lidé toto pojetí utrpení odmítají, stále si myslí, že osvícení je vysvobození z utrpení. Slova, která mystikové původně s pojmem osvícení užívali, byla *transcendentno; svoboda; to, co je za*. Tato slova byla překládána, interpretována a postavena do souvislosti s egem tak, že naznačovala možnost vykoupení z utrpení pomocí osvícení.

Georg Feuerstein píše:

„Lidé na duchovní cestě příliš často trpí utkvělou představou, že je má duchovní život naplňovat. Myslí si, že s pomocí učitele a svého úsilí budou šťastní a zbaví se dilema existence.“

Objektivně vzato, neexistují stupně utrpení (utrpením je život v iluzi), ale existují stupně uvědomování si utrpení. Toužíme-li po duchovním poznání,

abychom se zbavili duchovního neklidu, výsledky, alespoň ze začátku, nebudou uspokojivé.

„Touhu cítit se lépe často zaměňujeme za duchovní hledání. Jakmile lidé jednou dosáhnou určité harmonie na duchovní úrovni a začnou se cítit lépe, poznají, že se za jejich touhou nic neskrývá. Jakmile se však dobře necítí, zaměňují touhu po štěstí za duchovní cíl. Cítit se lépe je důležité. Když však přemýšlíme o tom, proč nepostupujeme rychleji, je to znak pochybností.“

Ego ve své víře, že může být osvíceno, zkouší změnit své okolí, aby už netrpělo. Ego (čili to, co označujeme jako Já) nechápe, že utrpení nezpůsobuje okolí, ale samo ztotožnění se s ním. Důsledkem toho je, že ego, které se snaží dojít osvícení, aby uniklo utrpení, je odsouzeno k neúspěchu, protože nemůže uniknout samo sobě.

Je nepravděpodobné, že by nás osvícení vysvobodilo z utrpení. Mnoho lidí, kteří se opravdu zabývají duchovní činností, dokonce tvrdí, že na světě prožívají utrpení mnohem více. Energie vycházející z vědomí utrpení (čili ne z jeho odmítání) je hnací silou duchovního života – života, který nám umožní poznat pravdu o utrpení. „Nečisté“ pohnutky, které nás nutí hledat osvícení, abychom se zbavili utrpení, nás mohou poslat do stavu *sádhany*, a tak změnit tyto pohnutky na čisté.

Duchovní ambice: touha po moci a ovládnání

Kdo by si myslel, že duchovní život – život meditací, modliteb, božské blaženosti a pravdy – je jen zástěrkou touhy po moci a slávě nebo maskou, pod kterou skrýváme svůj vlastní neúspěch? Přesto si mnozí duchovní život takto představují. Faktem je, že tou-

ha po osvícení je ve skutečnosti často touha po moci, slávě, prestiži a světovém úspěchu.

Mnoho z nás touží být „někdo“ a být důležitý (světová hvězda, úspěšná manželka atd.). Pokud se takový člověk začne zabývat duchovním životem, je hledání osvícení spojeno s touhou po moci a slávě v duchovní sféře. Takto fungují ambice. Ctižádostivý jedinec chce vyniknout ve všech oblastech, duchovní život nevyjímaje.

Je-li v jedinci hluboce zakořeněn pocit osamění a nedostatku uznání, doufá, že učitel, Bůh nebo osvícení mu uznání přinesou.

Někdo chce být osvícen, někdo chce být filmovou hvězdou. Jako filmová hvězda však neuspěje, a tak doufá, že to osvícení „udělá“ za něj. Chce „vyhrát“. Neví sice, co vlastně chce „vyhrát“ (většinou touží po nesmrtnosti a životě bez utrpení), nebo ani neví, že po výhře podvědomě touží.

Osvícení bezpochyby může přinést klamnou představu síly a moci. Hledači osvícení se inspirují těmi, kteří dosáhli určitou duchovní sílu – zastavují dech, zhmotňují předměty, levitují nebo zapalují svíčky pomocí mysli – a zdá se jim, že tito jedinci mají ohromnou moc. Tento druh moci je nesprávně porovnáván s tím, čeho je možno dosáhnout na duchovní cestě. Menší duchovní síly jsou nejen nedůležité, ale jsou i velkou překážkou na duchovní cestě, protože nás mohou z této cesty svést. Vysněné osvícení, za kterým se ženeme kvůli moci a vlivu, není opravdovým osvícením, ale komplexem schopností, které se může naučit každý.

Duchovní vývoj se odehrává mimo světovou moc a vedení. Opravdoví duchovní učitelé se zaobírají otázkou řízení jen zřídka, neboť vědí, že život je sledem neřízených událostí. Oni sami mohou ovlivňovat

životy mnoha lidí; odpovědnost za tento vliv je však tak velká, že jakékoli známky manipulace před touto zodpovědností ustoupí.

Přežití ega je založené na iluzi odloučení

Překlady duchovních spisů používají slovo osvícení jako synonymum pro *nesmrtelnost*, *transcendentno* a *stav beze smrti* – velmi lákavé výrazy pro ty, kteří se bojí smrti, a proto osvícení hledají. Zkoumáme-li však tato slova v kontextu, nebo dokonce celý text, zjistíme, že tyto pojmy neodkazují k nesmrtelnosti ega ani tělesné schránky. Lidé v zoufalé snaze vyhnout se smrti však tyto texty interpretují po svém. Věří, že osvícení je cesta k věčné existenci ega, které ztotožňují se svým Já. Osvícení je přitom cestou k věčnému vědomí, které je samozřejmě nesmrtelné.

Lidé hledají osvícení v touze po přežití, neboť žijí v iluzi osamění. Věří, že jsou odloučení od Boha a že existují nezávisle na jiných lidech. Ve světě, kde musí bojovat o přežití, se necítí dobře. Osvícení – neboli transcendentální stav – však pro ně představuje přežití.

Ego si myslí, že „ono“ je „my“. Chceme-li poznat podstatu osamění, musíme si tento fakt uvědomit. Lidé věří, že když se zbaví ega a jeho vlivu, což se děje v opravdovém duchovním procitnutí a ve smrti, „oni“ přestanou existovat. Aby zabránilo apokalypse pravého procitnutí, rozhodne se ego pro osvícení a nesmrtelnost.

Lidé intuitivně chápou, že cesta k procitnutí je jediný způsob, jak dosáhnout „nesmrtelného stavu“ – ztotožní se s tím, co nikdy neumírá, a ne se svou malou strukturou ega. Jakmile lidé poznají, že jsou sjednoceni s Bohem, s Pravdou nebo s Tím, uvědomí si, že

jsou kompletní a již nic jiného nehledají, dokonce ani osvícení. Když se zbaví iluze odloučení, vědí, že jsou opravdu projevem Jednoho a že ego musí zemřít. Vědí však také, že jejich pravé Já zemřít nemůže.

Chci být milován, běda!

Lidé vyrůstají v touze být milováni, zbožňováni, opatrováni, respektováni a uznáváni – a neuvědomují si, že už milováni jsou.

Lidé vyrůstají s pocitem „lásky“ či „nelásky“. Mnozí se cítí nemilováni, není to však jejich vina. Rodiče nevědí, jak je mají mít rádi, neoceňují je, nepodporují jejich individualitu, a tak tito lidé vyrůstají s hlubokou ranou v srdci. A tak se celý život snažíme získat lásku, kterou jsme nikdy neměli. Robert Hall vysvětluje:

„Myslím si, že nejčastější motivací osvícení je touha po respektu a uznání. To je totiž důvod, proč se lidé cítí nedůležití, nejistí a na dně.“

Nemilovaný člověk vidí duchovní učitele a u jejich nohou žáky, kteří je zbožňují a nosí jim dary, jídlo a květiny. Podvědomě si myslí: „*Kdybych byl osvícený, také by mě tak milovali.*“ Někteří zajdou tak daleko, že jednájí, jako by byli osvícení, přesvědčí o tom i sami sebe, a to vše jen proto, aby získali lásku a respekt. Tato potřeba být milován, je velkou hnací silou. Můžeme to nazvat projevem iluze odloučení. Tato iluze je možná ve své podstatě touhou po splynutí Bohem, touhou poznat Pravdu, a pocit nemilovanosti je tak pociťován jako odloučení od Boha nebo Pravdy.

Touha být osvícení proto, abychom byli milováni, je špatná z několika důvodů: osvícený člověk lásku nebere, ale dává; „osvícení“ znamená, že se už neztotožňujeme se svým Já (jen Já touží po osvícení

kvůli lásce); láska je přítomna vždy, ať jsme osvíceni, či nejsme.

Nalézt smysl života

Lidé jsou stroje na hledání smyslu. Čelíme tajemstvím života a snažíme se nalézt jejich smysl. Poté, co tento smysl nenalezneme v kariéře, rodině, koníčcích, alkoholu, drogách nebo sexu, doufáme, že tento smysl nalezneme v osvícení. Joan Halifaxová vysvětluje:

„Lidé musejí mít pro co žít. Chtějí, aby jejich životy byly smysluplné. Mají rádi podněty – a osvícení je velmi podnětný program.“

Musíme si položit otázku: *„Co v nás způsobuje, že toužíme po smyslu?“* Llewellyn Vaughan-Lee říká:

„Potkal jsem plno lidí, kteří potřebují smysl nebo duchovní posláni. Mnoho jich zaměřuje duchovno za touhu ega být potřebován, chtěn, mít cíl a duchovní smysl. Proto chci lidi zbavit nejprve této touhy po duchovním účelu – je to pouze velká halucinace ega. Proč potřebujeme nějaký duchovní cíl?“

Ten, jehož motivací k osvícení je touha nalézt smysl, většinou pochopí, že žádný smysl není. Poznání, že na ničem nezáleží, často vede k pocitu popsanému jako *prázdnota*. Toto je velký krok na naší duchovní cestě. Zatímco někteří lidé s poznáním prázdnoty cestu ukončí, jiní tuto zkušenost berou jako prohloubení duchovního porozumění.

Tato zklamání při duchovním hledání nás ale posouvají dopředu. Velkým darem každé duchovní cesty – nehledě na naše pohnutky – je vedení dobrého učitele. Může nás úplně změnit.